

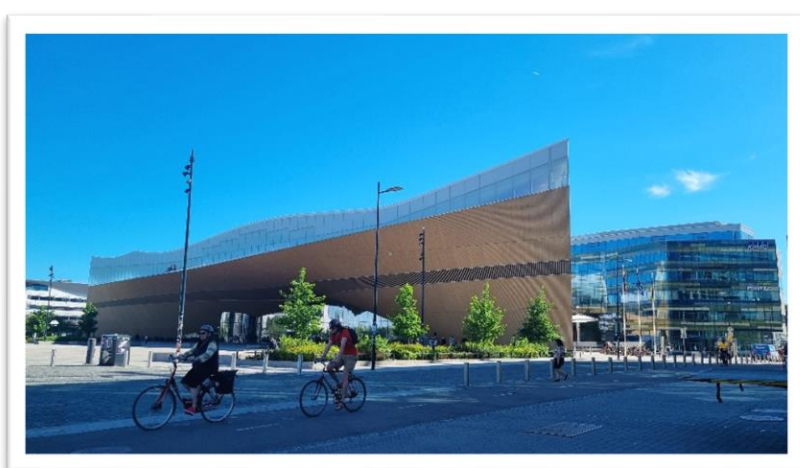
Konference Creating Knowledge 2024

Datum: 5.-7. června 2024 Místo: Helsinky, Finsko

Zpracovala: Kristýna Paulová, paulova@lib.czu.cz

V období od 5. do 7. června 2024 se konala 11. konference Creating Knowledge v Helsinkách, která přilákala odborníky z oblasti vzdělávání a informační gramotnosti ve vysokoškolském prostředí. Konference byla pořádána v rámci nordické sítě [NordINFOLIT](#), která se specializuje na informační gramotnost. Ústředním tématem konference bylo motto „Přemýšlej, než klikneš: Odpovědnost v digitální informační krajině“. Většina příspěvků se pak zaměřila na aktuální oblast umělé inteligence a toho, jak různým způsobem ovlivňuje studium, výzkum i práci knihovníků. Kromě přednášek konference nabídla i mnoho možností k návštěvám místních akademických i veřejných knihoven, které pro mě samotnou byly jedním z nejvýraznějších zážitků.

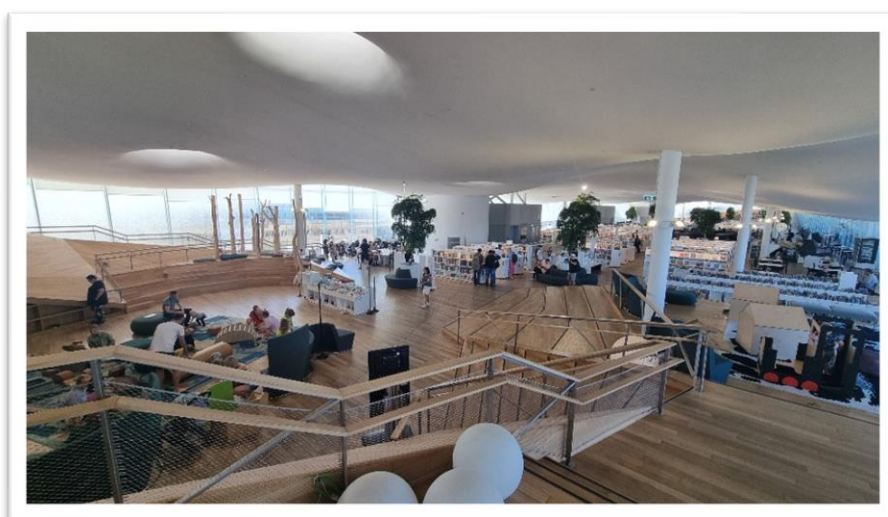
Komfort a potřeby uživatele na prvním místě

Finské knihovnictví se řídí heslem, že „[knihovna může být čímkoli pro kohokoli](#)“. Knihovny jsou místem, které naplňuje finskou touhu po rovnocennosti a rovnoprávnosti pro všechny. Finský knihovní systém se zaměřuje na podporu vzdělanosti všem bez rozdílu zdarma. Dle toho jsou všechny knihovny navrženy – jako otevřené budovy

přístupné všem, bez omezení, a s respektem k odlišným potřebám různých skupin lidí. To, že služby knihoven musejí být dostupné všem a zdarma je dokonce zakotveno i norských zákonech. Nejspíš je to právě tento přístup, který dopomohl Finům k získání jednoho světového rekordu – z knihoven si půjčují ročně více knih než jakýkoli jiný národ.

Nejinak je tomu u knihovny centrální helsinské knihovny [Oodi](#), která byla postavena jako dar finskému národu ke 100letému výročí finské nezávislosti. Knihovna kromě velkého otevřeného prostoru s knižním fondem (70 000 knih v regálech se zastoupením 23 jazyků) nabízí i místo pro setkávání, maker space, volně dostupné počítače,

hudební studio, počítačovou hru, nízkoprahové centrum pro náctileté, městské infocentrum, kino, množství týmových studoven i přednáškových místností. 10 000 m² knihovny navštíví 2,5 milionu návštěvníků každý rok, o návštěvníky se pak stará něco okolo 100 zaměstnanců a 3 roboti – Tatu, Patu a Veera, kteří převážejí knihy mezi sklady a volným výběrem.

Další fotografie knihovny (a také video s roboty) naleznete na tomto [odkazu](#).

AI jako ústřední téma konference

Tip na aplikaci

Kromě často zmiňovaných aplikací (ChatGPT, WOS Assistant, Scopus AI) byl na konferenci představen i [Keenious](#). Software vznikl ve spolupráci s norskými knihovnami a pomáhá nahradit tvorbu rešeršního dotazu prací s volným textem, otázkami i kousky jiných textů. Na tomto základě Keenious nabízí odkazy a informace o odborné literatuře. Výhodou systému je důraz na bezpečnost a transparentnost tvorby výstupů.

hodně vidět, ale je pravděpodobné, že jí přiřkládáme o něco větší význam, než reálně mít bude), zatímco další systémy AI jsou přílivem, který už dlouhé roky mění práci vědců, studentů a všechny oblasti lidské činnosti. Tento příliv byl možná pro knihovníky skrytý, ale o to důležitější byl.

Oblast AI se prolínala mnoha přednáškami s tím, že stejně jako u nás knihovníci řeší několik problematických bodů – absence kontroly nad tím, jakým způsobem AI generuje výsledky, množství a neustále se měnící paleta AI aplikací, chybné vnímání AI studenty jako náhrady za vlastní kritické myšlení.

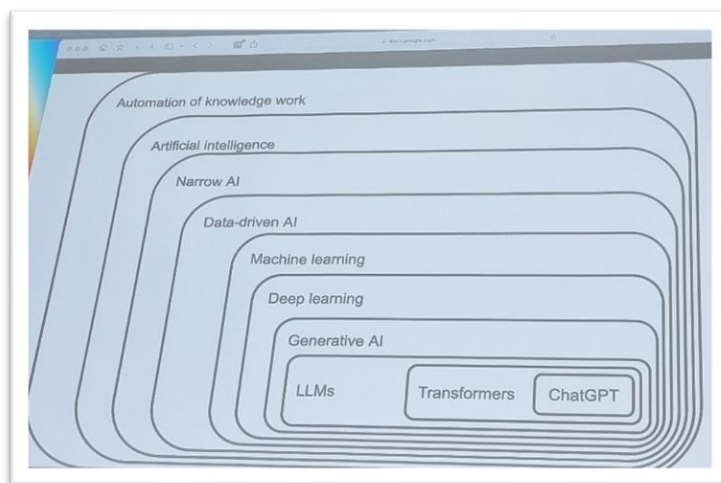
Efektivní výukové materiály

Zajímavý pohled na tvorbu výukových materiálů přednesla Lisa Larsson ve své přednášce „*Academic honesty 2.0.: Teaching academic writing with sources in the age of AI*“. Popisovala přeměnu kurzu zaměřeného na prevenci plagiátorství u studentů. Původní kurz zaměřený na popis toho, co nedělat, změnil na kurz plný toho, co dělat. Výukový modul vznikl v rámci interního projektu, který reagoval na rozšíření plagiátorství při psaní textů u studentů během pandemie.

Zajímavosti

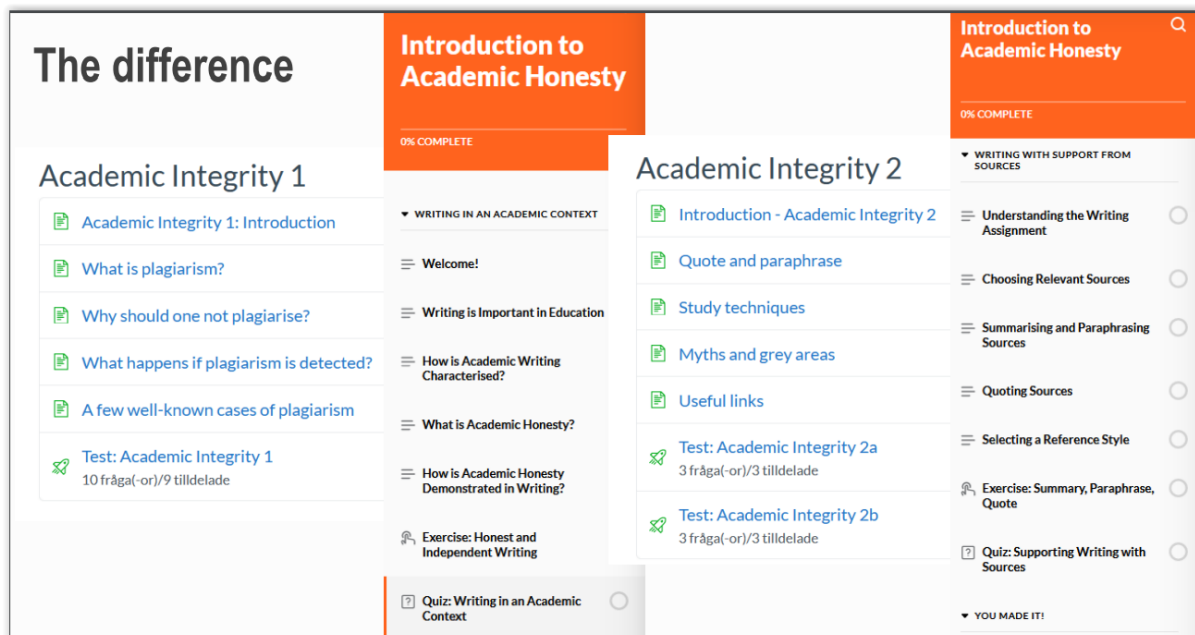
V Oodi, stejně jako v mnoha dalších institucích, existuje už jen jeden typ záchodů – unisexové kabinkové WC. Od rozdělení na dámské a pánské toalety se všem upouští.

I když je výpůjční prostor velký a otevřený, hluk se tu nešíří díky speciálně tvarovanému stropu.

AI je aktuálním tématem nejen v Česku, ale i ve světě. Hned první řečníci, [Matti Tedre](#) a [Henriikka Vartiainen](#), se věnovali tomuto tématu ve své přednášce *The tide, not the waves: AI education for novice learners*. Jejich úvodní přednáška se snažila uvést do kontextu současné vnímání AI knihovníky. ChatGPT a další AI podobného typu jsou dle nich jen krátkodobou vlnou (která je sice

Jako jeden z důvodů rozvoje plagiátorství byl stanoven nedostatek podpory ze strany univerzity – tedy že studenti se dopouštěli plagiátorství spíše nezáměrně, protože vlastně nevěděli, jak mají správně pracovat. To se rozhodli v novém výukovém modulu změnit. Hned u tvorby kurzu se rozhodli spolupracovat se všemi zapojenými skupinami (studenti, akademici), aby dosáhli toho, že kurz bude opravdu naplňovat stanovené výukové cíle.

Oproti starému modulu, který byl naplněn videonahrávkami a odkazy na jiné, další zdroje, se rozhodli jít cestou primárně textového obsahu. Pro text se rozhodli zejména z důvodu snadné aktualizace obsahu. Celý modul také neobsahuje žádné odkazy na další zdroje, které by mohli studentům navodit dojem, že samotný kurz není dostačující, že si musí ke kurzu načíst ještě další zdroje a to by je mohlo odradit. Jejich kurz je tak úsporný, jak jen možno (všechny texty, které obsahuje, jsou důležité, neobsahuje nic navíc) a zároveň všeobsažný (vše, co student potřebuje, najde tady, nemusí číst nic dalšího).

Vřelá konference v nejsevernějším hlavním městě na světě

Creating Knowledge je dlouhodobě zaměřená na dění v knihovnách severní Evropy a naprostá většina účastníků pochází z těchto knihoven. Naštěstí jsou však služby a projekty v těchto zemích natolik zajímavé, že dokáží naplnit příspěvky dva konferenční dny. Dostatek přestávek a jejich délka umožnila propojení a diskuzi účastníků a bylo skvělé, že Česká republika byla zastoupena hned několika účastníky. Jsem vděčná AKVŠ za možnost se konference zúčastnit.

